

เทศน์เช้า วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ เวลาพูดเรื่องโลก มันก็เป็นคำพูดเหมือนกัน ทำไมมันไม่เป็นธรรม มันพูดเรื่องโลกๆ เห็นใหม่ เวลาเราตั้งใจฟังธรรม ก็คืออะไร? ก็คือคำพูดนี้แหละ แต่มันเป็นคำพูดที่เป็นธรรม เป็นธรรมหมายความว่าอย่างไร “เป็นธรรม” หมายความว่ามันเข้าถึงหัวใจ ออกมาจากสังขารอันนั้น

ถ้าพูดเรื่องโลก คำพูดเหมือนกัน การสื่อสาร การแสดงออก แต่ถ้าหัวใจเป็นโลก พูดอย่างไรมันก็เป็นโลก ถ้าหัวใจเป็นธรรมนะ มันมองเห็น โลกกับธรรมมันอยู่ด้วยกัน เหมือนเช่นร่างกายกับจิตใจนี้ ร่างกายมันมองเห็นด้วยตานะ แต่ความรู้สึก จิตใจมันเห็นกันไม่ได้ คุณติ เวลาทางโลก คนทำความดีมันมีกฎหมายบังคับนะ ดัดจริตไปหมดเลย ไอ้ใจมันปลิ้น มันทำลายคน มันทำได้หมด แต่เราทำดีเราต้องมีกฎหมายบังคับนะ เราจะทำความดีนะดัดจริตไปหมด “ทำนู่นก็ไม่ได้ ทำนี่ก็ไม่ได้” ศิลง เวลาทำความดีนะ กิเลสในหัวใจของเรา ถ้ามันทำร้ายเรานะ มันไม่มีกติกاهرอก แต่จะทำความดีสักทีนะ เราต้องมีกติกานะ ตั้งใจจะเสียสละทาน ตั้งใจจะถือศีล คำว่า “ศีล” คือมีความปกติของใจ จะทำความดีนะมีกฎหมายบังคับ ต้องมีกฎหมายบังคับ

“ธรรมเหนือโลก” ทำความดีเหนือกฎหมาย ถ้าคำว่า “เหนือกฎหมาย” มันเหนือกฎหมายของใคร? ถ้ามันเหนือกฎหมาย “ธรรมเหนือโลก” ถ้าใจเป็นธรรม มันไม่ทำร้ายใครหรอก มันทำลายใครไม่ได้ แต่ถ้ากิเลสมันอ้านนะ มันบังเงาว่า “สิ่งนี้เป็นธรรม มันทำความดี” ดีของใคร? ดีของกิเลสมันก็เอารัดเอาเปรียบเขา ถ้าเรื่องทางโลก แต่ถ้าเรื่องทางเราละ ทางเรามันเอารัดเอาเปรียบเรา เอารัดเอาเปรียบเรานะ เข้าใจผิดว่าสิ่งนี้เป็นธรรมไง เราทำแล้ว เราปฏิบัติแล้ว มันเป็นมิจฉาสมาธิ เป็นมิจฉาทิฎฐิ เป็นมิจฉาปัญญา เห็นใหม่ เป็นความคิดของผู้ที่จะเอารัดเอาเปรียบเขา มันก็ต้องว่าเอาสิ่งนั้นเป็นความคิดของเขา.. ศีลมันป้องกันตรงนี้ไง

ศีลมันป้องกันตรงที่ว่า ถ้าปาณาติปาตา เราไม่เบียดเบียนตน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนใคร ถ้าจิตมันเป็นสมาธิขึ้นมา มันมีกำลังขึ้นมา มันจะเบียดเบียนใคร มันจะเป็นสัมมาเพราะอะไร เพราะมีศีล ศีลเป็นข้อเอามาเปรียบเทียบไป ทุกคนว่าทำความดีหมดเลย ทุกคนว่าเป็นคนดีหมดเลย แล้วเอาอะไรวินิจฉัยว่าดีหรือชั่ว...มันก็ศีลไง ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗

เวลาครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติพ้นจากกิเลสไปแล้วนะ กฎหมายเป็นของสมมุตินะ กติกาเป็นของสมมุติกันไว้ มันข้ามพ้นดีและชั่ว ต้องข้ามพ้นไป แต่ขณะที่เราก้าวเดิน ต้องอาศัยนะ เราทิ้งไม่ได้ เราจะไปไหน เราต้องมีพาหนะไป เราจะต้องประพุดปฏิบัติ

ธรรมะเป็นการทวนกระแส ทวนกระแสเข้าไปหาใจ แต่เวลาเป็นกิเลสมันตามกระแสตามกระแสไป คุณติ อวิชชาคือความไม่รู้จริง ความรู้รู้สึกที่อยู่ เรารู้สึกตัวเราอยู่ แต่เราไม่รู้มันถูกหรือผิด นี่คืออวิชชา ถ้าวิชชาละ วิชชา เราแบ่งแยกได้นะ ปัญญาเราเกิดขึ้นมา สิ่งนั้นถูกหรือผิด? มันผิดทั้งหมด ทำความดีก็ผิด มันผิดอะไร มันทำความดีอยู่ มันทำไม่ปล่อยใจ มันดีและชั่วแล้วมันปล่อยทั้งดีและชั่ว ความดีถ้างานเราทำอยู่ มันจะจบไหม แต่มันต้องอาศัยการกระทำใหม่ทำถึงที่สุดแล้วนะปล่อยวางมัน ถ้าความดีข้ามพ้นดีและชั่ว ติดติดนี้แย่มาก ติดติดนะ เราว่าเราเป็นความดี แล้วใครมากระทบกระเทือนเราไม่ได้เลย เราทำคุณงามความดี นั่งสมาธิ เดินจงกรมเสียอะไรมากระทบก็ไม่พอใจเขาแล้ว “ทำไมเราทำความดี ทำไมเขามากระทบกระเทือนเรา” เห็นไหม ติดดี!

มันโลก เหริยภูมิ ๒ ด้าน ความดีของเด็กๆ ทำคุณงามความดีแล้วความดีของเราจะดีขนาดไหน ความดีของเราไง แล้วความดียิ่งกว่านี้ยังมีอยู่ ความดียิ่งกว่านี้ยังมีอยู่ คุณติ เวลาโลกเขามองพระ “พระนี่เอาเปรียบสังคม พระนี่ไม่ทำงาน เอาแต่ผลประโยชน์” ไม่รู้จักนะว่าพระนั่งอยู่โคนต้นไม้เนี่ย เอาใจของตัวเองไว้ในอำนาจของตัวเอง งานมันยากกว่าโยมก็เท่า งานของเราจะ ภูเขาเลากาเขายังย้ายได้เลย ถนนหนทางคิดว่าจะเป็นไปได้ก็ตัดได้หมด ตัดข้ามทะเลยังทำได้เลย แต่เวลานั่งเอาใจของตัวเองจะเอาไม่ได้ละ งานอันละเอียดแต่เราไม่เห็นใจ

ถ้าพระบวชมาแล้วตั้งใจจะพ้นจากทุกข์นะ เราพ้นจากทุกข์ สิ่งทีศาสนา ที่ยังมีคนรักษาอยู่ เพราะพระรักษาอยู่ ถ้าพระเราไม่ทรงธรรมทรงวินัย ไม่ทรงศีลทรงธรรม ใครจะทรง แล้วถ้า

ทรงขึ้นมาแล้ว ทำไมสั่งสอนเขาไม่ได้? สั่งสอนเขาได้นะ อย่างเช่นการประพฤติปฏิบัติ เราไม่เข้าใจนะ เราไม่เข้าใจเราก็ดิถีของเรา

เด็กมันเกิดมามันต้องหัดคลาน หัดนั่ง แล้วก็หัดยืน แล้วก็ถึงจะเดินได้.. เราเกิดมา จิตมา ปฏิบัติกันนะ เรากลานไป เราไม่ได้ยืน เวลาจะยืนขึ้นมา เด็กมันต้องยืนขึ้นมาให้ได้นะ เด็กว่ามันจะเดินได้มันต้องหัดยืนก่อน “ยืน.. ไม่มีประโยชน์อะไรเลย ยืนทำไม ต้องก้าวเดิน” นี่ก็เหมือนกัน “ต้องใช้ปัญญาๆ” ปัญญา ถ้าไม่ทำความสงบของใจ มันเหมือนเด็กๆ มันจะกลานของมันไป “แล้วก็ไม่ต้องเดินก็ได้ เราใช้คลานเขาก็ได้” นี่ก็เหมือนกัน จิตมันก็แหงของมันไป ใจกระเสือกกระสนของมันไป “วิปัสสนาๆ นะ” มันไม่ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน จะเอาอะไร วิปัสสนา คนเราไม่ยืนขึ้นมา มันจะเดินได้ไหม ยืนไม่มีประโยชน์อะไรเลย.. ยืน เดิน นั่ง นอนนะ มันเป็นอิริยาบถ มันเป็นสัจจธาตุของเรา

ชีวิตนี้เกิดมา “การเกิดเป็นมนุษย์นี่แสนยาก” ที่เรานั่งๆ อยู่ที่นี่ เกิดแสนยาก แล้วเกิดแสนยาก แล้วเดี๋ยวนี้ทำไมประชากรล้นโลกล่ะ แล้วจิตมันจะเกิดอีกมหาศาลนะ คูในร่างกายของเราสิ มันมีเชื้อโรคมิตต่างๆ มหาศาลเลย จิตมันจะเกิดอีกมากมายนัก แล้วเกิดมากมายนักแล้วมันเกิดได้อย่างไร ถ้าไม่มีพ่อไม่มีแม่เป็นแดนเกิด นี่จิตวิญญาณ ปฏิสนธิจิตมันเกิดในใจของมารดา แล้วนี่มนุษย์สมบัติ สัต ๕ มนุษย์สมบัติ ผู้ที่มีอายุยืน-อายุสั้นต่างๆ นี่คือผลกรรมที่เขาทำมา “กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน”

“การเกิดเป็นมนุษย์นี่แสนยาก” มันเป็นอริยทรัพย์ มันมีทรัพย์สมบัติมากเป็นทรัพย์อันนี้ คุณดี เราทำหน้าที่การงาน เราจะมีตำแหน่งหน้าที่การงาน เราจะมีทรัพย์สมบัติขนาดไหน ใครเป็นเจ้าของมัน? เราใช้ไหม มันเป็นแร่ธาตุอันหนึ่ง เพราะมีเราถึงมีทุกๆ อย่างใช้ไหม ถ้าไม่มีเรา อันนั้นเป็นของใคร? สมบัติล้นโลกอยู่นี่เป็นของใคร? ทุกคนเป็นเศรษฐีโลก แล้วเงินในธนาคารชาติของใคร? เราเดินผ่านไปนะ มันเป็นของชาติไทยใช้ไหม เราเกิดเป็นคนไทย เงินในธนาคารชาติก็เป็นของเราด้วย

นี่ก็เหมือนกัน สมบัติสาธารณะ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ธรรมนี้มีอยู่ๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ธรรมเท่านั้น” สิ่งนี้มีอยู่ นี่ก็เหมือนกัน หัวใจเรามีอยู่ แล้วสมบัติที่เกิดมามันมีอยู่ พอมีขึ้นมาแล้ว..

ธรรมะมันจะทวนกระแสเข้าไปให้เราสำนึก รู้สึกตัว สำนึกรู้สึกตัวแล้วเราจะทำดีหรือทำชั่ว เราจะทำอะไร สำนึกมา นี่มนุษย์สมบัติ

สิ่งที่มนุษย์สมบัติเกิดมา สิ่งนี้เป็นอริยทรัพย์ ทรัพย์อันนี้ประเสริฐมาก ประเสริฐจนเทวดาเวลาเขาจะตายไป เขาอวยพรกันนะ ในวิภวัญจะทุกอย่างมีการเกิดแล้วก็ต้องมีการดับเป็นธรรมดา ทุกชีวิตมีการเกิดและการดับเป็นธรรมดา เป็นวาระของแต่ละชีวิตที่จะเกิดมา เวลาเขาหมดอายุขัยของเขา เขาอวยพรกันนะ อยู่ในธรรมบทนะ “ขอให้เกิดเป็นมนุษย์เกิด แล้วพบพระพุทธศาสนา แล้วได้ทำคุณงามความดีได้มาเกิดเป็นเทวดาอีกใจ” เขาคิดของเขาได้แค่นั้น แต่ของเราเกิดเป็นมนุษย์แล้ว เรามีธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า...จะไม่เกิด!

“ที่ใดมีการเกิด ที่นั่นมีความทุกข์” แล้วถ้าจิตมันยังมีแรงขับไสอยู่ มีอวิชชา ยังมีบาปมีกรรมอยู่ มันต้องเกิดเป็นธรรมดา เราจะปฏิเสธว่า “ชาตินี้มีชาติเดียว ตายแล้วก็สูญ มาจากไหนก็ไม่รู้ มาที่มาจากวิทยาศาสตร์ มาจากพ่อจากแม่” พ่อแม่เป็นสายบุญสายกรรม ถ้าปฏิสนธิจิตของเราไม่มาเกิด อะไรมันมาเกิด? ลูกเรานี้เราเลี้ยงได้แต่ร่างกายไซ้ใหม่ กรรมพันธุ์ คีเอ็นเอของเราหมดนะ ตรวจมาเถอะ ของพ่อกับแม่ทั้งนั้นนะ แต่จิตใจเป็นของเราใหม่ ถ้าจิตใจพ่อแม่ทุกคนต้องการให้ลูกเป็นคนดีทั้งนั้นนะ เราต้องสอนลูกได้ทั้งหมด แล้วทำไมบางคนสอนได้ ทำไมบางคนสอนไม่ได้ละ บางคนสอนได้ แล้วบางคนคิดว่าพ่อแม่ด้วย “อภิชาตบุตร” บุตรที่ดีกว่าพ่อกว่าแม่ นี่มันเป็นบุญกรรมของเขา

นี่เกิดเป็นมนุษย์แสนยาก! แล้วเกิดเป็นมนุษย์แล้ว เกิดมาทุกข์ใหม่? ทุกข์.. เป็นความจริงอันหนึ่ง เพราะการเกิด การเกิดคือมันเป็นวิทยาศาสตร์ที่ต้องเป็นความจริงอย่างนั้น วิภวัญ.. กามภพ รูปภพ อรูปภพ.. วิภวาน จิตต้องเกิดโดยธรรมชาติของมัน มันต้องเกิดโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว ไม่เกิดอันใดอันหนึ่งต้องเกิด มันไม่มีเว้นวรรค มันดับสลายไม่ได้ จิตนี้บับสลายไม่ได้ ดับสลายไม่ได้ มันจะทุกข์จนขนาดไหน มันก็ต้องกระเสือกกระสนของมันไป มันจะมีความสุขขนาดไหน เดียวมันก็หยุดชั่วคราวอยู่อย่างนั้น มันเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

นี่ไง เหริยภูมิ ๒ ด้าน ความดีและชั่ว เวลาทำความดีต้องมีกฏกติกา เพราะเพื่อเป็นสัมมา เป็นความถูกต้องดีงาม แต่ถ้าเป็นความชั่ว มันไม่ต้องมีกฏกติกา ถ้าเป็นความดี ไม่มีกฏกติกา มันก็เกินไปตามอำนาจของกิเลสเหมือนกัน นี่ดีและชั่ว

นี่เราเกิดมาแล้ว สิ่งที่เราจะมาประพฤติปฏิบัติ เราจะหาของเรา เราจะทำคุณงามความดีของเรา เรามานี่เรามาเสียสละทานกัน เรามาทำบุญกุศลของเรา เพื่ออะไร เพื่อสร้างอำนาจวาสนาบารมีของมัน บารมีของมันนะ คือตัวใจนี่ ถ้าได้สร้างอำนาจวาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสำเร็จมาเพราะทาน เพราะพระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย นี่คือการเสียสละ การเสียสละคือการสร้างอำนาจวาสนา สร้างบารมีไง

ดู “คนเสียสละ” มันจะมีเขวามันมีปัญหาของมัน มันจะมีสิ่งเสียสละ มันจะเป็นจิตใจสาธารณะ มันจะไม่มีอะไรกระทบกระเทือนหัวใจ หัวใจจะกว้างขวาง จะมีอะไรกระทบกระเทือนมันเป็นของเล็กน้อย มันก็ไม่มีทุกข์ขึ้นมาในหัวใจ “คนตระหนี่ถี่เหนียว” มันก็หวงแหนในสมบัติของมัน แล้วก็หวงแหนในอามรณ์ของมัน มีอะไรกระทบกระทั่งมันก็เจ็บปวดหัวใจตลอดไป เพราะมันตระหนี่ถี่เหนียว เพราะใครทำอะไรก็ว่าเราๆ ใจ มันกระเทือนหัวใจ เห็นไหม เพราะเราไม่ได้เสียสละ เราไม่ได้เคยเปิดให้จิตใจมันกว้างขวางออกไป จิตใจมันได้ออกไป นี่คือทาน

ศีลคือการบังคับของใจ ศีลคือการบังคับตัวเราเอง ความปกติของใจ ใจที่มันนิ่งอยู่นั่น ตัวศีลคือจิตปกติ ถ้าจิตมันเปลี่ยนแปลง จิตมันเคลื่อนไหว นั่นนะมนโกรรมมันเกิดแล้ว

“ศีล สมาธิ ปัญญา” เราถึงต้องยื่นขึ้นมา ต้องทำความสงบของใจให้ได้ ยื่นขึ้นมาให้ได้ ถ้ายื่นขึ้นมาให้ได้นะ สำนึกตน สำนึกกว่าเป็นเรา “โอปนยโก.. ร้องเรียกสัตว์ทั้งหลายมาอุทธรณ์” ดูความรู้สึก ดูความสุขของเราไง ดูจุดยืนของเราไง ดูหัวใจที่ไม่หวั่นไหวไปตามกระแสใจ กระแสโลกมันจะหลุดกระชากลากไปขนาดไหน เขี้ยวของโลกมันวิ่งตามไปหมดเลย แต่เรายืนอยู่ด้วยความมั่นคง เห็นไหม จิตมันยื่นอยู่แล้ว ถ้ามันก้าวเดินออกไป มันก้าวเดินไปในอะไร? ก้าวเดินไปในสติปัญญา ๔ ในกาย เวทนา ในจิต ในธรรม

ในกาย.. จิตเห็น ในกายที่จิตรู้ แต่พวกเรานี้ความรู้สึกรู้ สัญชาตญาณรู้ สัญญา.. มันรู้โดยอาการของใจ ไม่ใช่ใจ แต่ถ้ามันสงบขึ้นมา ตัวมันยื่นได้ มันจะรู้ของมัน โดยสัญจะความจริง สิ่งนี้วิปัสสนาจะเกิดตรงนี้

ปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่บอกว่า “ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา” ปัญญาอยู่ตรงนี้ไง ฤทธิพิไรเขาทำสมาธิได้แต่ไหนแต่ไรมาแล้ว กาฬเทวิลระลึก

อดีตชาติได้ ๔๐ ชาติ อนาคตได้ ๔๐ ชาติ ไปนอนอยู่บนพรหมได้ด้วย แต่ไม่มีความสามารถเอาตัวเองพ้นจากทุกข์ไปได้ เพราะไม่ได้สร้างบุญญาธิการมา นี่ปัญญาอย่างนี้ไม่ใช่ปัญญาที่เราคิดกันหรอก ปัญญาที่เราคิดกันอยู่นี้มันเป็นโลกีย์ปัญญา ปัญญาเกิดสัญชาตญาณของมนุษย์นะ

เราคิดสิ่งใดขึ้นมา เทวดาเขารู้หมดนะ เพราะอะไร กระจายขาวเราเขียนตัวอักษรไป จะมีตัวอักษรใช้ใหม่ ความคิดเกิดจากใจ ใจมันขาวๆ อยู่ เหมือนเขียนตัวอักษรลงไป ความคิดก็เหมือนกัน เวลาคิดคิดมาจากใจ เขารู้วาระจิต เขารู้กันอย่างไร้เงา เขาเห็นความคิดในใจเขาขึ้นมา นี่สิ่งนี้มันเป็นความคิดออกจากใจ มันเป็นโลกีย์ปัญญา

แล้วโลกุตตรปัญญาละ ปัญญาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาใจ จิตมันยื่นไต่ของมัน จิตมันมีความสะอาดผ่องแผ้วของมัน ความสะอาดผ่องแผ้วนะ ถ้าจิตมันสงบ คือเรามีทิวะ มีมานะ มีกระจายแผ่นั้น เขียนลงไปก็ต้องออกมาเป็นธรรมคา กระจายแผ่นั้นนะ ถ้ามันเป็นกระจายเรื่องแสงละ คุณิ กระจายเรื่องแสงที่มันเป็นความรู้สึกของตัวจิตนั้นนะ แล้วเกิดถ้ามันวิปัสสนา มันปัญญาออกไปมันเป็นโลกุตตรปัญญา คือมันเป็นสังขธรรม มันไม่ใช่เป็นความคิดของเรา

ถ้าความคิดของเราคือสัญญาใช้ใหม่ เราคิดของเรา เรามีข้อมูลของเราอยู่แล้ว เราคิดอะไรต้องมีเรอบวก มันต้องมีเรอบวกเข้าไป ความคิดนั้นถึงไม่สะอาดบริสุทธิ์ ความคิดนั้นถึงเป็นโลกีย์ปัญญา ความคิดที่เป็นโลกุตตรปัญญา ความคิดจากสังขธรรม สังขธรรมมันเป็นธรรม! ไม่ใช่ของเราของเขา ถ้ามีเรามีเขาบวกรวมเข้าไปนะ เราคือกิเลส ทิวะมานะว่าเป็นเรา แล้วบวกรวมเข้าไปเป็นปัญญาของเรา

คุณิ ปัญญาที่มันคิดอยู่นี้ เพราะอะไร เพราะมันขาดสมาธิไป เพราะสมาธิจะกอดตัวของเราลง กอดเราลงไป ถ้ามีเราอยู่ เป็นสมาธิไม่ได้ เพราะมันกลัว “เป็นสมาธิก็กลัวจะไม่รู้จักสมาธิ” ตื่นรู้ไปหมด ตื่นรู้ก็เลยสงบไม่ได้ แต่ถ้ามันสงบของมันเองนะ มันรู้ของมัน ไม่ใช่ตื่นรู้ เพราะตัวมันรู้ ไม่ใช่ตื่นรู้ออกไปข้างนอก พอตัวมันรู้ขึ้นมา นี่สงบบ่อยครั้งเข้าๆ จนตั้งมั่น จนออกวิปัสสนาญาณเป็นโลกุตตรปัญญาเกิดขึ้นมา มันจะไปชำระกิเลส

กิเลสอยู่ที่ไหน? กิเลสมันอยู่ที่ใจ สรมันปักเสียบอยู่ที่ใจนะ เวลามันปลดสรณะ มันปลดสรออกที่ใจ ปลดสรออกไปจากความรู้สึกอันนั้น นี่คือการชำระกิเลส นี่โลกุตตรปัญญา เพราะตัวปฏิสนธิจิต ตัวใจเป็นตัวเกิดตัวตายไข่ใหม่ แล้วนี่เข้าไปทำลายมัน นี่ปัญญาในพระพุทธศาสนา

เราจะถือตัวถือตนนะ “ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา พุทธะ คือ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน” ปากเปียกปากแฉะนะ แต่หัวใจมันค้ำ หัวใจไม่รับรู้สิ่งใดเลย เอายาสลบไปโปะจมูกไว้ แล้วก็ว่าตัวเองรู้รู้ไม่รู้ รู้โดยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คุณิ เราซื้อได้หมดนะ รดยนต์ เครื่องยนต์กลไกซื้อมาหมด แต่ใช้ไม่เป็น ทำไม่เป็น แต่ใช้ได้นะ ซื้อมา นี่ก็เหมือนกัน “ธรรมะพระพุทธเจ้า” ปากเปียกปากแฉะนะ แต่ตัวเองไม่รู้ ถ้าตัวเองรู้จะเห็นคุณค่าของชีวิตมาก

ชีวิตนี้ ตัวจิตมันตัวทุกข์ตัวยาก แล้วเราต้องหาที่พึ่ง แล้วมันอยากจะหาคนช่วยเหลือมัน แล้วเราไม่รู้จักว่าวิธีการช่วยเหลือ เราถึงกระเสือกกระสนกันอยู่นี่ไง เราถึงทุกข์ถึงยากไง เราต้องรู้จักตัวเอง เหมือนเด็กๆ มันช่วยตัวเองไม่ได้ เห็นไหม หัดยืน หัดเดิน หัดวิ่ง หัดช่วยเหลือตัวเอง จิตก็เหมือนกัน จะแสวงหามาจากไหนนะ นั่นเป็นคำบอกเล่า

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครูบาอาจารย์นะท่านสอนเรา แต่ถ้าเราไม่สามารถช่วยตัวเองได้ เราก็จะไม่สามารถช่วยจิตเราได้ การช่วยตัวเอง ตั้งสติไว้ ไม่ต้องตกใจ ไม่ต้องตื่นเต้น ไปกับสิ่งใดๆ พยายามตั้งสติแล้วกำหนดพุทโธ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ

“ปัญญาอบรมสมาธิ” ตามความคิด แต่ใช้ปัญญาไต่กัน มันจะเห็นโทษไง เห็นโทษของความคิด ความคิดนี้มันหลอกเรา ความคิดมันแสบเผเรา แต่มันต้องมีโดยธรรมชาติของมัน เราใช้ปัญญาเข้าไป ดูความคิด ปัญหานี้มันจะเห็นโทษ แล้วปัญหานี้มันจะถอนความคิดนี้ได้ พอถอนความคิดนี้ได้ มันจะเป็นเอกเทศของมัน มันจะเป็นอิสระกับตัวมัน นั่นนะปัญญาอบรมสมาธิ มันจะยื่นขึ้นมาได้

ความยื่นขึ้นมาอย่างนี้ แล้วการกระทำมันจะมีอุปสรรค อุปสรรคเพราะอะไร อุปสรรคเพราะเรามีกิเลส แรงต่อต้านของกิเลส ธรรมะเป็นของจริง เป็นของดี แต่กิเลสที่จะไปทำร้ายมันเหมือนเรา เราจะทำร้ายตัวเอง เราไม่กล้าทำร้ายตัวเอง แต่ความจริงไม่ใช่ เราจะทำความสะอาดตัวเอง เราต้องการให้ตัวเราเองมีคุณค่าขึ้นมา แต่ความเข้าใจผิด การทำความสะอาดตัวเอง

นะ มันเป็นงาน เป็นการอาบเหงื่อต่างน้ำ มันไม่ยอมทำ แต่ถ้าไปดูคนอื่น ไปสะอาดที่อื่น มันทำของมันได้นะ นี่ก็เลสมันหลอกตลอดเวลา

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ว่าสะอาดบริสุทธิ์ ที่ลึกซึ่งมันลึกซึ่งอย่างนี้ เราถึงต้องศึกษาแล้วประพฤติปฏิบัติ จะเป็นประสบการณ์ของเรา จะเป็นสันติภูมิ โลก จะเป็นความรู้จริงจากภายใน แล้วจะเป็นสมบัติของเรา เอวัง